

Estudo sobre o Sector do Granito

Antena do IGAPE en Marrocos

Data: 15/11/2022

Realizado por Jorge Lois Diez baixo la supervisión da antena do IGAPE de
Marrocos

Índice Xeral

1. **INTRODUCCIÓN**
2. **Construcción en Marrocos**
 - 2.1. **Descripción do sector**
 - 2.1.1. **Principais empresas presentes no país**
 - 2.1.2. **Un sector en crecemento**
 - 2.2. **Relaciones históricas España/Galicia e Marrocos**
 - 2.3. **Situación actual**
 - 2.3.1. **Granito**
 - 2.3.1.1. **Importación por países de algunhas partidas relacionadas co granito**
 - 2.3.2. **Importación de outras rochas similares o granito**
3. **PERSPECTIVAS**
 - 3.1. **Regulación**
 - 3.2. **Programa nacional de xeoloxía 2021-2030**
4. **CONCLUSIÓN**
5. **CONTACTOS de INTERÉS**
 - 5.1. **Contactos**
 - 5.2. **Eventos**
 - 5.3. **Publicacións**
6. **ANEXOS**
7. **BIBLIOGRAFÍA**

1. Introducción

Marrocos é un socio comercial histórico para España, especialmente no ámbito da construción e da importación de materias primas. Polo seu crecemento económico e poboacional (tanto en natalidade como en taxa de urbanización) as súas necesidades en materia de vivenda nova son grandes, o que o converte nun mercado atractivo.

Este informe comeza cunha descrición do sector da construción en Marrocos. Neste apartado veremos algúns datos económicos, un directorio de empresas españolas do sector establecidas no país e as principais empresas marroquíes do mesmo. A continuación, veremos algúns datos que xustifican o interese por quedar ou ingresar nel.

Máis adiante veremos de maneira xeral as relacións entre España e Galicia con Marrocos e pasaremos a analizar a situación do granito. Neste capítulo veremos a evolución do valor e cantidade das exportacións entre 2017 e 2021, os importadores e exportadores de cada artigo en 2021, aranceis... Tamén no seguinte subapartado veremos cales son os países exportadores de granito a Marrocos o máis e máis tarde unha comparación co mármore.

A sección 3 consiste nunha análise da normativa que se refire á construción en Marrocos, facendo unha breve introdución á construción sostible que pode afectar o status quo actual. Tamén veremos o plan xeolóxico 2021-2030, que pretende dixitalizar e ter un maior coñecemento do subsolo do país, o que nos próximos anos podería traducirse nunha maior competencia coas empresas estranxeiras subministradoras de materias primas.

El punto 5 resume los principales medios o publicaciones locales que informan sobre el sector de la construción, la principal feria celebrada en el país y las asociaciones u organizaciones más relevantes.

Por último, el punto 6 menciona a maiores algunas empresas marroquíes importadoras de granito y el punto 7 de donde proviene la información que ha sido utilizado para la realización de este informe.

2. Construcción en Marrocos

2.1. Descripción do Sector

O sector da construción ou tamén coñecido nos países de fala francesa polas súas siglas BTP (Bâtiment et Travaux Publics) foi e é un dos máis importantes para a economía marroquí. Isto débese tanto ao investimento estranxeiro directo que atrae, á súa contribución ao PIB nacional como á porcentaxe de poboación activa ocupada.

Como exemplo, en 2019 o número de persoas ocupadas formalmente no sector da construción roldaba as 990.000 persoas, o que equivale aproximadamente ao 10% da poboación activa (A idade mínima para traballar é de 15 anos e a de xubilación de 63). En 2019 supuxo o 6% do total do PIB marroquí mentres que en 2010 esta achega foi do 7%. Na Bolsa de Casablanca, as empresas deste sector supoñen o 12% da capitalización total. En total, o sector da construción moveu en 2018 máis de 5.440 millóns de euros en Marrocos. As previsións para 2018 eran un crecemento do 2,3% en 2019, do 3,8% en 2022 e para ese mesmo ano a contratación de 220.000 persoas máis. A pandemia e outros factores fixeron imposible acadar esas estimacións. Para 2035, algunhas previsións estiman que a facturación podería roldar os 14.600 millóns de euros, o que suporía un 268% máis que en 2018. Hai que ter en conta que estes cálculos non teñen en conta o peso do sector informal.

O confinamento, a posterior crise económica vinculada o parón económico, a crise loxística ou a inflación afectaron ao sector da construción en Marrocos así como no resto do mundo entre 2020 e 2022. Algúns datos que demostran esta desaceleración son a baixada da demanda de cemento do 3,12% a finais de maio de 2022 respecto ao mesmo período do ano anterior, a caída na bolsa do 15% das empresas deste sector, a desaceleración na concesión de créditos inmobiliarios ou un lixeiro aumento da taxa de morosidade. Prevese que o consumo de cemento, un dos indicadores utilizados para medir a demanda ou a saúde do sector, descenda un 6% en 2022 ata os 13 millóns de toneladas.

Algúns dos factores ou proxectos que poden provocar unha aceleración no sector son:

- O desenvolvemento do eixe Agadir-Dakhla dentro de 10 anos. Unha vez rematado o porto de Dakhla, espérase que máis de 180.000 persoas traballen nesta zona loxística de máis de 1.650 hectáreas. Empresas do sector da construción como a cementeira francesa Lafarge xa están ben posicionadas, ao abrir unha fábrica no sur do país.
- Historicamente, o Estado marroquí tende a levar a cabo políticas económicas keynesianas para impulsar a economía.
- Os operadores industriais locais sufriron economicamente ao ter que competir coas importacións de todo tipo de produtos a baixo custo (Por exemplo, as empresas turcas son moi competitivas e para moitos produtos, como no caso europeo, non teñen que pagar aranceis cando están introducidos no país). O aumento dos custos loxísticos ou a dificultade de subministración dalgunhas mercadorías foi unha oportunidade para as empresas locais.

Exportacións totais de todo tipo de produtos a Marrocos entre 2017-2021

País	Valor 2017 (Miles €)	Valor 2018 (Miles €)	Valor 2019 (Miles €)	Valor 2020 (Miles €)	Valor 2021 (Miles €)	Variación % 2017-2021
Totais	39,907,729	43,399,621	45,616,518	39,004,279	49,592,219	+24,26%
España	6,734,079	6,863,970	7,099,647	5,943,208	7,800,577	+15,83%
China	3,610,369	4,265,437	4,628,577	4,756,360	5,807,708	+60,86%
Francia	4,741,158	5,158,110	5,570,964	4,678,765	5,231,639	+10,34%
EEUU	2,736,049	3,450,686	3,373,551	2,455,937	3,166,222	+15,72%
Turquía	1,756,968	1,942,234	2,381,317	2,131,767	2,858,735	+62,70%
Italia	2,318,161	2,425,866	2,448,321	2,024,139	2,513,365	+8,42%
Alemaña	2,413,002	2,114,149	2,254,172	2,066,182	2,176,281	-9,8%
Portugal	1,229,864	1,123,053	1,259,828	1,028,144	1,385,360	+12,64%

Fonte: Elaboración propia a partir de datos de Trademap

2.1.1. Principais Empresas presentes no País

Os principais provedores de materias primas para a construción son Francia cunha cota de mercado do 15%, Alemaña cun 13% e España cun 12%.

No seguinte [link](#) pódese consultar o directorio de empresas españolas establecidas en Marrocos a partir do 13/01/2022 elaborado polo ICEX. Dun total de 324 empresas, atopamos 17 dedicadas ao sector da construción, tanto público como obra civil. Estes son:

- Crisol Obras y Servicios SL a través da sua filial Buildcos
- Construcciones Sanchez Dominguez SANDO SA con dúas filiais
 - Construcciones Sanchez Dominguez Sando Maroc
 - Solamta Rabat SARL
- COMSA Instalaciones y Sistemas Industriales SA coa sua filial COMSA EMTE Sistemas
- Construcciones Brillas Agusti S.A. a través da súa filial Brillas Agusti Maroc
- Bauen Empresa Constructora S.A. con dúas filiais en Tánger
 - Bauen Empresa Constructora Maroc
 - Marbau Construction SARL
- Comercializadora Mediterranea de Viviendas S.L. que optou por darlle o nome de Socomed a su filial
- ECISA Compañía General de Construcciones S.A. a través da sua filial ECISA Maroc SARLAU
- IMESAPI S.A. coa sua filial IMESAPI Succursale Maroc
- Grupo TEC Servicios de Ingeniería Sociedad Limitada coa sua filial Grupotec Maroc SARL
- Jarquil Construcción S.A. cunha filial coñecida como Sociéte Générale de Construction Jarquil Maroc S.A.

- SIECSA Construcción y Servicios S.A. que ten unha delegación en Tánger chamada SIECSA Succursale
- Galisec S.L. que se adica a outros servicios de construcción (5010199) e ten unha filial en Rabat chamada Galisec Maroc S.A.R.L.
- A empresa galega ALUMAN Sistemas S.L. a través da sua filial Groupe Aluman Maroc SARL
- Hidroingenia S.L. que se adica tamén a outros servicios de construcción (5010199) con su filial Groupe Alfrosa SARL
- Campezo Obras y Servicios Sociedad Anónima coa sua filial Campezo Maroc SARL
- Viales y Obras Públicas S.A. a través da sua empresa filial Viales y Obras Públicas SARL
- COPISA Constructora Pirenaica S.A. coa sua filial COPISA Maroc SARL

Tamén hai no directorio empresas que producen maquinaria para a construcción, asfalto, pezas metálicas para portas pero non se recolleron nesta listaxe resumo, escolléronse as que teñan un ámbito máis xeral.

Por outra banda, as principais empresas do sector da construcción en Marrocos son:

- Groupe Addoha
- Groupe Al Omrane
- Groupe Palmeraie Développement
- Lafarge Holcim
- Ciments du Maroc
- MEDZ
- TGCC

E as que levan a cabo un gran número de proxectos inmobiliarios son:

- Al Omrane
- TGCC
- Saham Immobilier
- Anwar Développement
- Alliances
- MEDZ
- CGI
- Chaabi Lil Iskan
- Garan
- Immorente Invest
- ...

2.1.2. Un Sector en Crecemento

Ademais dos factores mencionados anteriormente que poden levar a impulsar importantemente o crecemento do sector da construción, hai que lembrar que Marrocos segue crescendo a gran velocidade en termos de poboación en comparación cos países cercanos. En 2014, data do último censo realizado polo Alto Comisionado para o Plan (HCP), Marrocos aumentou o seu número de habitantes en 4 millóns de persoas durante un período de 10 anos (taxa de crecemento anual do 1,25% e unha taxa combinada de 13,2 %). Pola súa banda, a taxa de poboación urbana pasou do 55,1% (16,4 millóns) de 2004 fronte ao 60,3% de 2014 (20,4 millóns). As zonas urbanas absorberon o crecemento demográfico do país, as que o fixeron en maior medida foron Tánger (+3,26%), Meknès (+1,62%), Fes (+1,59%) ou Salé (+1,59%).

Idade	Porcentaxe	Homes	Mulleres
0-14 años	27,04%	4.905.626	4.709.333
15-24 años	16,55%	2.953.523	2.930.708
25-54 años	40,64%	7.126.781	7.325.709
55-64 años	8,66%	1.533.771	1.548.315
+ 65 años	7,11%	1.225.307	1.302.581

Fonte: Elaboración propia

Este aumento da poboación ten varias consecuencias:

- Necesidade de vivenda nova
 - Construción de vivendas de protección oficial
 - Construción de vivendas para a clase media
 - Construción de vivendas de luxo

- Necesidade de novos servizos públicos e privados
 - Infraestruturas como novas estradas, rúas, redes de sumidoiros...
 - Novos hospitais, escolas, clínicas, universidades, etc.
 - Remodelación das existentes (incluídas melloras na rede de transporte público)

Ademais deste crecemento demográfico, o país tamén tivo unha prolongada estabilidade económica que se traduciu nunha mellora da calidade de vida xeral e do número de persoas de clase alta. Isto provocou a demanda da construción de vivendas de alto standing que buscan imitar os estándares europeos tanto en deseño como en materiais. Tamén esta estabilidade e o bo traballo realizado polo Goberno, conseguiron atraer un bo número de visitantes estranxeiros, incluídos os de luxo. Nestes momentos, só na cidade de Casablanca, estanse construíndo varios hoteis de 5 estrelas, por exemplo, algúns deles pertencentes aos grupos Marriott ou Radisson.

Por outra banda, a modo de exemplo neste [artigo](#) podemos ver a oferta e demanda de pisos en Casablanca na plataforma [Avito](#), unha das líderes no sector inmobiliario e en centos doutras categorías. Este informe permítenos ver cales son os tipos de pisos, barrio e prezos máis demandados polos usuarios desta plataforma no último ano.

Outro factor acelerador da compravenda de vivendas é a lei de finanzas de 2019. Esta contempla exencións fiscais á venda de vivendas consideradas principais por un valor inferior a 4 millóns de dirhams marroquís (uns 375.000 euros). Isto beneficia ás familias de clase baixa e media eximíndoas da retención da plusvalía no imposto sobre a renda.

Ademais, desde a aprobación da [Zona de Libre Comercio Continental Africana](#), Marrocos pode actuar como porta de entrada ao continente. Existen empresas marroquís cunha forte presenza en África Occidental (Senegal, Costa de Marfil...), rexión na que hai grandes necesidades de vivenda polo seu rápido crecemento demográfico, o seu gran crecemento económico e porque son mercados menos maduros.

2.2. Relacións Históricas Entre España e Galicia e Marrocos

Marrocos e España teñen relacións históricas de boa veciñanza. Ambos países teñen acordos de cooperación ou memorandos de entendemento en moitos campos como a investigación científica. Ao pertencer á Unión Europea, é con esta entidade coa que se negocian todos os acordos comerciais.

España é dende hai uns anos o primeiro socio comercial de Marrocos tanto en importación como en exportación. O primeiro fora historicamente Francia, pero as boas relacións e a maior proximidade inclinaron pouco a pouco a balanza a favor de España a pesar da barreira lingüística.

As empresas españolas e galegas están máis centradas na Unión Europea polas súas evidentes vantaxes, pero cada vez prestan máis atención aos novos mercados menos saturados.

No continente africano, Marrocos é o primeiro destino das exportacións españolas cunha cota de mercado a agosto de 2022 do 56,50%. O seguinte país é Exipto cun 7,36%. Os principais produtos exportados sen seguir unha orde crecente ou decrecente por volume son os alimentos, bebidas e tabaco, bens de equipo, produtos enerxéticos, manufacturas de consumo, sector do automóbil, produtos químicos, semielaborados non químicos e produtos non químicos. Galicia é despois de Cataluña e Andalucía a que máis exportou a Marrocos neste período (agosto 2021-agosto 2022).

O produto español e galego, en xeral, é visto como de calidade ou de gama alta pero cunha mellor relación calidade-prezo que o doutros países europeos, como Francia ou Alemaña, por exemplo. Iso é importante nun mercado como o marroquí no que manda o prezo.

As exportacións galegas fóra de España ascenderon a 2.293 millóns, un 23,8% máis que no mesmo período do ano anterior. Como comentamos anteriormente, a maioría son da Unión Europea, África só absorbe o 5,88% e Marrocos á súa vez o 81,76% do total continental.

Os datos da plataforma [DataComex](#) amosan que as exportacións de materias primas de Galicia a outros países foron de 77,5 millóns.

Os sectores con máis sinerxías entre Marrocos e Galicia son, sen dúbida, o téxtil, a automoción, a pesca ou a madeira.

No que se refire ao granito, segundo os datos da Secretaría de Estado de Comercio, Marrocos é o principal cliente do granito galego nestes 8 primeiros meses do ano. As exportacións alcanzaron os 19,24 millóns, practicamente o dobre que o último ano anterior á pandemia. Estes case 20 millóns de euros representan o 28% das vendas totais, 70 millóns de euros.

2.3. Situación Actual

2.3.1. Granito

Para analizar a situación actual do granito en Marrocos utilizamos dúas bases de datos::

- [ADIL](#): Unha páxina pertencente á administración marroquí de aduanas e impostos indirectos. Este sitio web ten como obxectivo facilitar o traballo no despacho de mercadorías e importación en liña. Pódense consultar datos de importación e exportación de diferentes partidas arancelarias, os impostos aos que están suxeitos estes produtos en Marrocos en función da súa procedencia, listas de empresas exportadoras e importadoras, nalgúns casos normativas necesarias para presentar en aduanas...
- [TradeMap](#) é unha páxina creada polo [International Trade Centre](#) e que ofrece unha gran cantidade de estatísticas de comercio internacional en todo o mundo.

No caso de ADIL seleccionamos os seguintes códigos tarifarios relacionados co granito:

- 6802.93 00 Granit
- 6802.93 10 Granit mouluré ou tourné mais non autrement travaillé
- 6802.93 Granit poli, décoré ou autrement travaillé, mais non sculptées:
 - 6802.93 21 d'un poids net inférieur à 10 kg
 - 6802.93 29 Autres
- 6802.93 00 90 Sculpté

Os datos relativos ao valor das importacións ou exportacións están en dirhams marroquís, polo que se tomou o valor a 21 de outubro de 2022, nese día 1 euro equivalía a 10,75 dirhams (1 dirham equivale a 0,093 euros).

O granito, como outras materias primas como o mármore e algunhas pedras calcáreas, está suxeito a **dereitos de importación** e son **do 40%** desde o 27/07/2020 (anteriormente era do 30%). As taxas calcúlanse por unidades de 40 quilogramos de peso. Estes non son aplicables ao granito nas súas diferentes formas que procede de Alxeria, Libia, Iraq nin dos países asinantes do acordo de Agadir (Exipto, Xordania, Líbano, Marrocos, Palestina e Tunisia).

Accords	Liste	DI (en %)	DIA ^(**) (en %)	TPI (en %)
 ALGERIE	Franchise	0		0
 LIBYA	Franchise	0		0
 QUAD-AGADIR	Franchise	0		0
 IRAQ	Franchise	0		(*)

(*) Taux du Régime du Droit Commun
(**) Droit d'Importation Additionnel

Fonte: ADIL

Segundo a web de Adil, non existe documentación especial para o granito á parte da requirida para outros materiais.

As oficinas de ICEX en Casablanca e Rabat organizaron un seminario web en febreiro de 2022 ao que participaron representantes de SGS, Intertek, TUV Rheinland e Bureau Veritas para discutir os requisitos de entrada dos materiais de construción en Marrocos.

Para a partida **6802.93 10 Granit mouluré ou tourné mais non autrement travaillé** veremos a continuación o volume anual de importacións e exportacións de 2002 a 2021 e o seu valor en €.

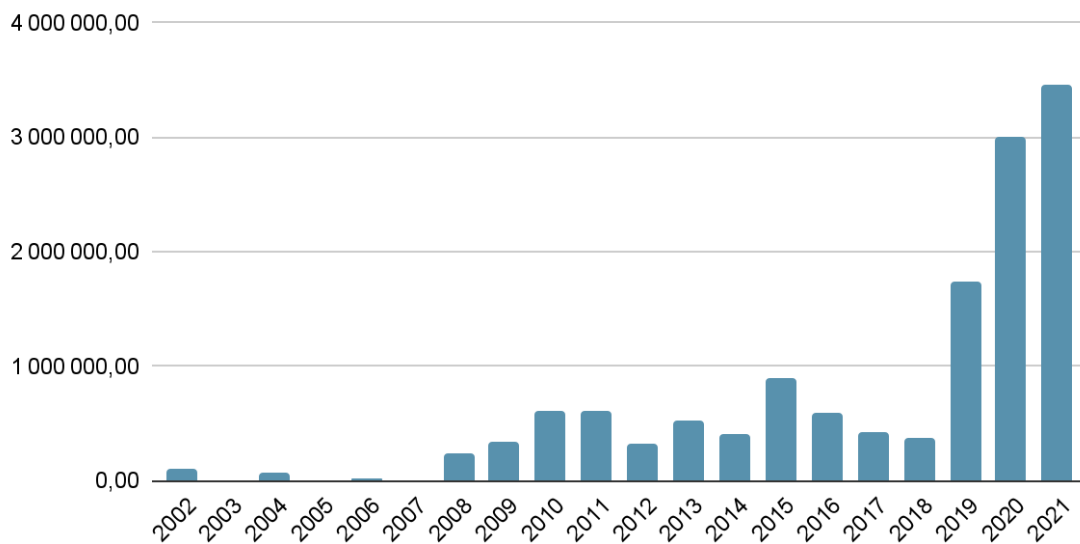
Ano	Volumen anual de importacións (Kilogramos)	Volumen anual de exportacións (Kilogramos)	Valor anual das importacións (€)	Valor anual das exportacións (€)
2002	105.058	0	19.326	0
2003	0	0	0	0
2004	62.864	0	35.853,64	0
2005	4.075	0	15.313,4	0
2006	27.000	0	3.806,4	46,5
2007	0	0	0	0
2008	242.500	0	41.858,74	0
2009	346.750	2.000	74.935,21	183
2010	615.864	0	195.811,14	0
2011	603.872	0	277.102	0
2012	329.798	0	148.338,53	0
2013	531.315	0	307.657,2	0
2014	406.082	0	201.523,37	0
2015	894.992	0	316.562,24	0
2016	590.125	10.075	274.964,27	1.606,40
2017	424.845	0	101.019,7	0
2018	378.228	0	116.828,367	0
2019	1.743.797	0	714.044,05	0
2020	3.000.845	0	1.356.526,09	0
2021	3.454.330	0	1.690.118,95	0

Fonte: Elaboración propia a partir de datos de ADIL

Importadores marroquíes de esta partida en 2021 segundo ADIL			
AB Stone	Al Koubisi Lilaakar	Casa Marmol & Granit	Casarop
Compagnie Marocaine de Marbre et de Granite CMMG	Fioreset	Hiba Stone	Khazayne Samawat Wa Al Arde
Loukousstone	Marberie Bouskoura	Multimarbre	Planet Marbre
Rabat Marmol	Salili de Travaux Divers	Salili Marbre SARL	Somamarbre
Sopradiv	Sotairach	Soutane SARL	Ste Bouyblan Ston SARL
Ste Lid Trading SARL	Ste Taza Ston SARL		

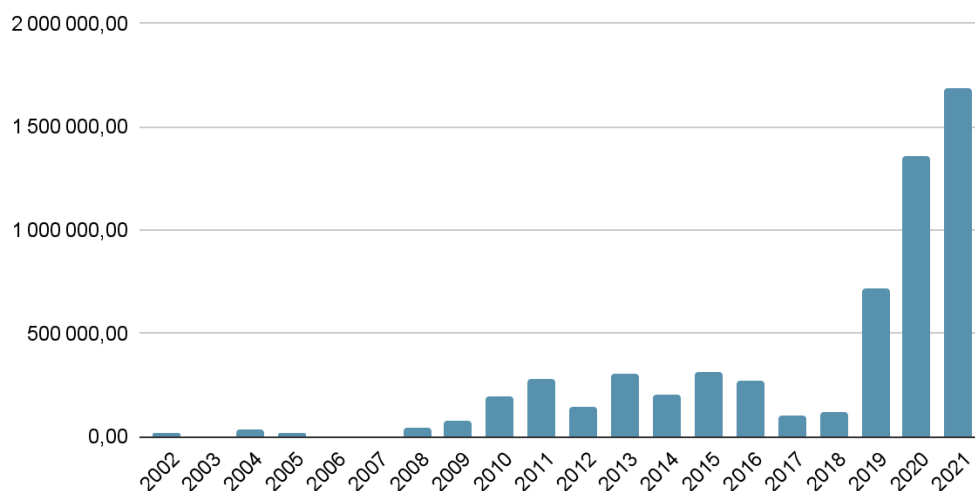
Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Volumen anual de importaciones en kilogramos de la partida 6802.9310

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Valor anual de importaciones en euros de la partida 6802.9310

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

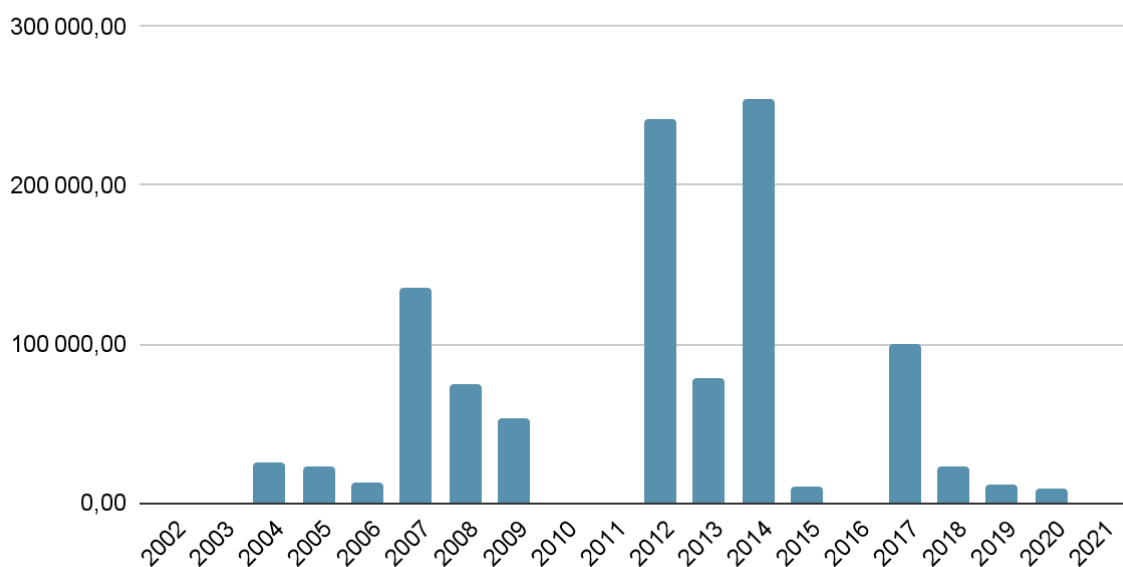
Para a partida **6802.93 21 Granit poli, décoré ou autrement travaillé, mais non sculptées d'un poids net inférieur à 10 kg**, analizaremos a continuación o volume anual de importacións e exportacións de 2002 a 2021 e o seu valor en €.

Ano	Volumen anual de importacións (Kilogramos)	Volumen anual de exportacións (Kilogramos)	Valor anual das importacións (€)	Valor anual das exportacións (€)
2002	670	104	666,16	330,99
2003	0	0	0	0
2004	26.015	7.037	4.576,34	7.068,28
2005	22.857	318	6.738,32	138,57
2006	12.893	0	4.308,13	0
2007	135.000	0	21.153,41	0
2008	75.044	0	32.013,3	0
2009	53.450	0	8.865,9	0
2010	0	0	0	0
2011	0	0	0	0
2012	242.200	0	49.212,16	0
2013	78.772	0	20.683,2	0

2014	253.758	0	96.499,31	0
2015	9.906	21.000	6.766,68	7.299,85
2016	65	0	410,4	0
2017	100.018	0	30.735,76	0
2018	22.992	0	23.373,6	0
2019	12.090	967	15.445,81	4.182,12
2020	8.901	53	16.887,31	476,63
2021	129	46	4.863,16	685,9

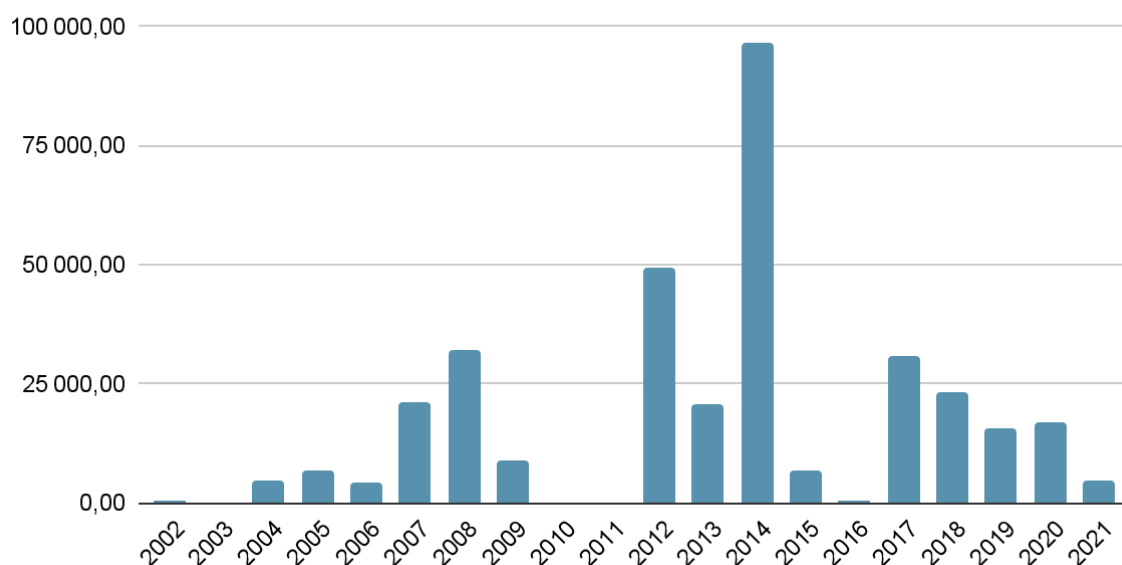
Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Volumen anual de importaciones en kilogramos de la partida 6802.93 21

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Valor anual de importaciones en euros de la partida 6802.93 21

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Importadores marroquíes desta partida en 2021 segundo ADIL	Exportadores marroquíes desta partida en 2021 segundo ADIL
Alpha 55	Khabiri Export
Denis Vincent, Maurice, Roman	
Edenio	

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

En canto á partida **6802.93 29 Outros**, analizaremos a continuación o volume anual de importacións e exportacións de 1998 a 2021 e o seu valor en €. En canto aos artigos mencionados anteriormente, existen taxas de importación deste material do 40% e non hai ningún documento nin norma específica a respectar.

Ano	Volumen anual de importacións (Kilogramos)	Volumen anual de exportacións (Kilogramos)	Valor anual das importacións (€)	Valor anual das exportacións (€)
1998	203.074	0	93.620,40	0
1999	298.237	2.840	99.037,28	3.366,23
2000	598.958	1.391	139.520,74	2.033,35

2001	786.911	0	176.645,97	0
2002	1.753.110	0	359.334,98	0
2003	3.634.321	0	671.512,55	0
2004	5.428.564	4.012	963.533,38	1.528,55
2005	9.283.361	228	1.816.711,10	300,86
2006	15.234.302	19.816	2.958.167,06	6.532,79
2007	15.704.494	33.030	3.138.017,47	14.385,61
2008	17.771.983	0	4.689.027,36	0
2009	25.829.143	0	6.440.555,13	0
2010	22.415.395	0	8.562.088,99	0
2011	28.452.208	0	11.025.215,75	0
2012	40.354.567	0	16.127.914,73	0
2013	36.710.159	77.090	14.347.540,03	104.047,2
2014	42.342.162	2.680	17.674.420,25	1003,1
2015	48.975.623	1.223	20.879.265,76	1.056,3
2016	43.392.475	13.440	18.727.491,75	8.618,97
2017	50.353.859	121	21.861.927,3	980,9
2018	54.823.698	18.990	23.758.305,08	37.075,47
2019	84.415.703	7.920	35.274.734,74	10.001,40
2020	91.638.230	6.408	39.058.295,31	6.020,17
2021	117.186.252	1.014	52.699.518,85	319,73

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Importadores marroquíes desta partida en 2021 segundo ADIL			
A.C Stone	A.O.Z. Trading	A2CIM	A2M Équipement
ABDA Marbre	Abou Aymane Marbre	Aeria 2A	Afric Marbre
Ain Asserdoune Marbre SARL	Al Massira Marbre	Al Rafdain	Alfa Marmol
Ali Stone	Amayou Stone	Andaloussia Marbre	Aqualab Technologie SARL

Artinvest	Arts & Techniques Gros Oeuvre & Travaux Divers	Asskhor	Atimar
Atlas Facility	Awany Trade	Aymahouda SARL	Ayman Marble
Bati Granit	Big Marbre	Birucci	Bougstone
Boukhalef Marbre	Bousanikt	BR Stone	Breda
Bya Sud	Bymaró	C.B.C.B	Carrara Marbre
Carreau Mix	Casa Marmol & Granit	Casa Marmol	Centra City
Chamal Marbre	Compagnie Marocaine de Marbre et de Granite CMMG	Decostone SARLAU	Detroit Groupe
Doumar Abrasif	Dounia Marbre	EZ Marbre	El Mitwalli Import Export
Elazeme Marbre	Electro Life	Electro Pro	Euro Granite
Europ Marbre	Europa Ston	Expandis Maghreb	Explomar
Fedala Marbre	General Marbre Carreaux	Genial Marbre et Granite SARLAU	GMT-Stone
Godachem Multiservices	Granit de Fès SARL	Gromarbre	Hakima Marbre
Halibi Marber Italy	Hiba Stone	Hispanarmol	Horizon Business
Ibn Kibrahimi Stone	Ichrak Stone	Intermaco	Iselma
Italia Marmi SARLAU	Itrane Marbre	J M M	Jerusalem Two
Jet Contractors	KAS Stoneassem	Khazayne Samawat Wa Al Arde	La Botticina
La Maison du Revêtement	Laayoune Développement Marbre	Labelle Granimarbre	LB Marbre
Le Supermarché du Marbre	Les Grands Travaux Routiers	LJ Import Export	Logistic Stone
Loukousstone	Lucas Marmol	Maaroufi Marbre	Madom Holding
Maghreb Stone	Magi Stone	Magranord	Malabata Marbre SARL
Minbar Liliskane	Marbrerie Anaibra	Marberie Bouskoura	Marbre Alum

			Ikhouan
Marbre Amezmize	Marbre Bni Maadan	Marbre d'Or	Marbre Dersa SARL
Marbre El Asry	Marbre Line	Marbre Maro Maroc	Marchica Stone
Marine Revêtement	Marmo Stone	Marmoles Euro-Med Stone	Marbre Brown
Maroc Stone	Maroc Marbel & Granit	Marroy SARL	Matcomar
Medial	Menuiserie Générale Euro Med	Mexico-Marmo	MG Marble Alliance
Moaz Negoce	Modiam SARL	Monde Oleicole Technologie M.O.T.	Montanas de RIF
Mont-Stone	Morammar	Multimarbre	Nabaux Granit
Nego Marbre	New Marbre	Niama Marbre	Noble Marbre et Granite
Nohamar	Noratrab	Oizani Granit	Orient Stone
Orientship	Ourika Marbre	Pematravertino	Planet Marbre
Promark Diffusion	Promomarbre Distribution SARL	Promostone Industry	Qualité Contrôle Mesure SARL
Rabat Marbre	Rania Beton	Revêtement Amenou	Ridamar
Riham Marbre	Rivera Marbre	Roche Iberia	Roumario Marbre
Saba Marbre	Sahar Granite	Sahara Marbre	Sahara Revêtement
Sahel Market SARL	Sara Marble	SI BTP	Simarbre
Simgal SARL	Sinastone	Société d'Aménagement du Territoire et d'Ingénierie de la Méditerranée	Société Générale des Travaux du Maroc
Société Internationale d'Énergie et d'Équipement	Société Marmar SARL	Sofia Marbre	Sola Marble Machinery
Solar One	Sorepav	Sorevco	Sorevet
Sotairach	Société Al Fadila Marbre	Société Bouyblan Ston SARL	Société Chaout Express
Société Déco	Société Lid Trading	Société Chaout	Société Déco

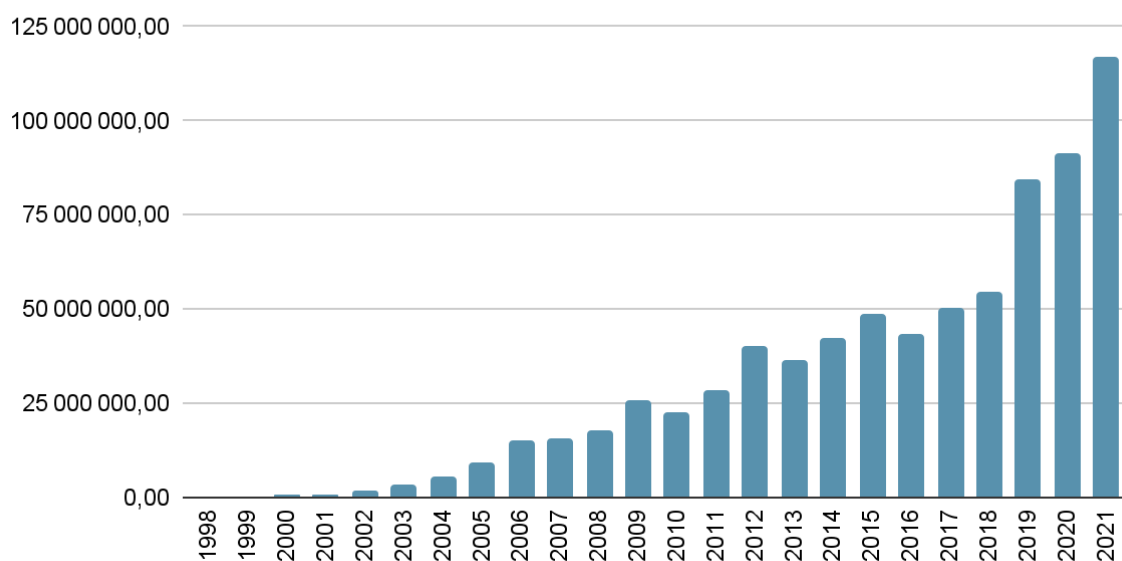
Margranite	SARL	Express	Margranite
Société Lid Trading SARL	Société Mimito de Construction et Travaux Divers	Société Sora Marbre	Société Sotarev
Société Talbi Riz Import-Export SARL	Société Taza Ston SARL	Stitaine Stone	Stone DZN
Stone Tres Hermanos	Stone Work International	Tanalto	Tanger Marbre
Tirol Janate	Tizi Marbre SARL	Via Tortona	Wafa Marbres

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Exportadores marroquíes desta partida en 2021 segundo ADIL	
Cetmab	Marrakech Revêtement

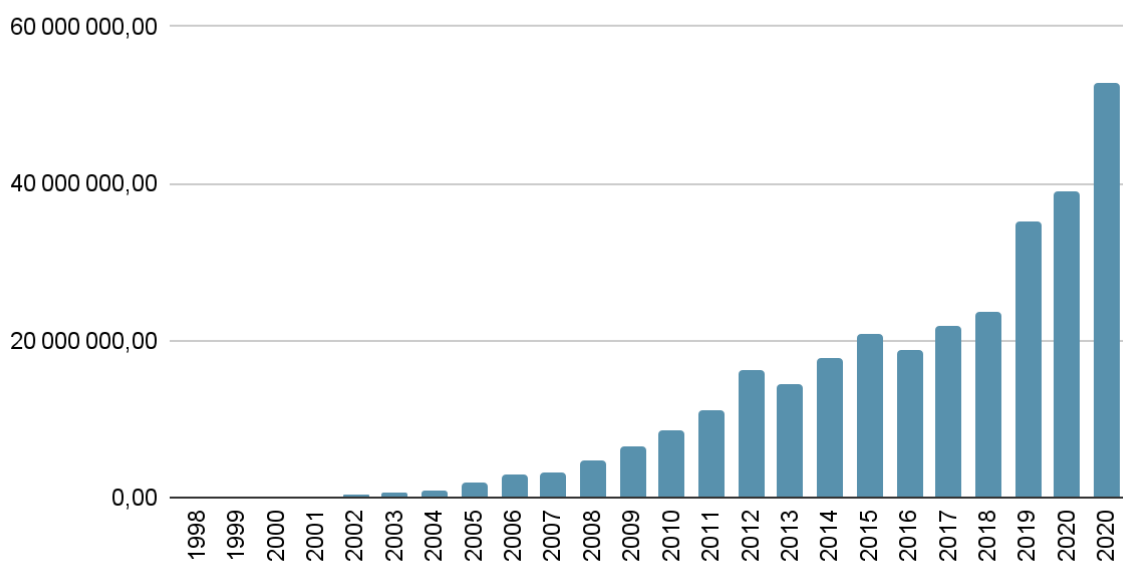
Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Volumen anual de importaciones en kilogramos de la partida 6802.93 29

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Valor anual de importaciones en euros de la partida 6802.93 29

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

A última partida derivada do granito que analizaremos tomando datos de ADIL é a **6802,93 00 90 Sculpté**. Do mesmo xeito que co resto de artigos, este tipo de granito salvo que proceda dunha serie de países tributa a un tipo do 40% pero non se debe presentar ningún documento especial na aduana.

Ano	Volumen anual de importacións (Kilogramos)	Volumen anual de exportacións (Kilogramos)	Valor anual das importacións (€)	Valor anual das exportacións (€)
1998	0	0	0	0
1999	0	0	0	0
2000	0	0	0	0
2001	20.848	0	7.667,94	0
2002	18.128	0	4.590,5	0
2003	0	0	0	0
2004	0	0	0	0
2005	10	7.995	5,30	5.570,7
2006	145.020	0	20.895,34	0
2007	141	0	1.121,4	0

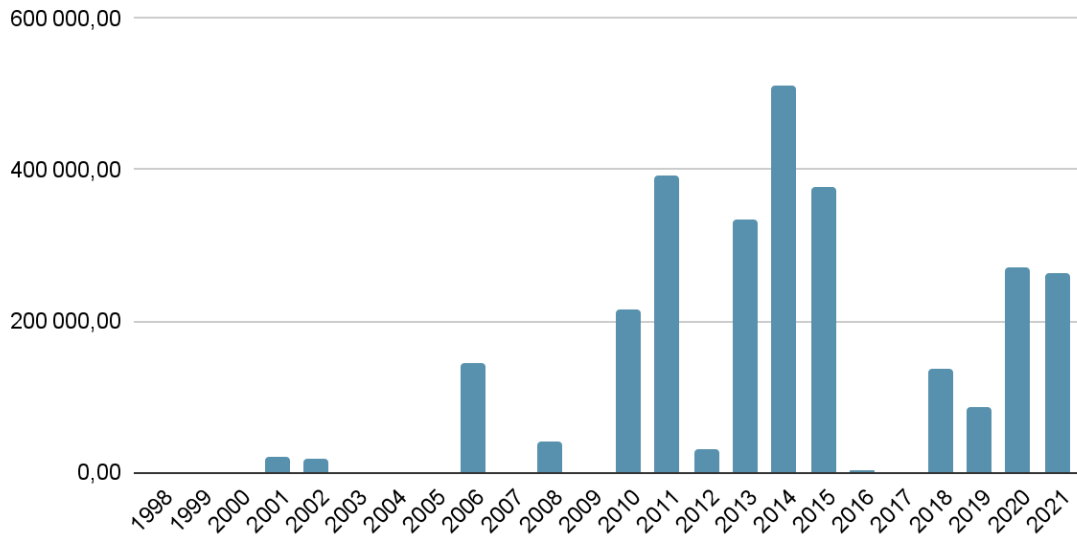
2008	40.396	0	31.189,97	0
2009	0	0	0	0
2010	214.080	0	81.825,96	0
2011	392.964	0	144.705,12	0
2012	30.139	0	15.160,4	0
2013	333.280	0	74.280,5	0
2014	512.158	0	153.557,8	0
2015	378.341	123	141.058,78	450,12
2016	2.845	0	15.715,23	0
2017	1.285	0	2.281,85	0
2018	137.339	20	126.153,94	59,52
2019	86.229	0	38.615,65	0
2020	270.710	0	186.881,55	0
2021	262.733	9.297	98.382,56	10.284,22

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Importadores marroquíes desta partida en 2021 segundo ADIL	Exportadores marroquíes desta partida en 2021 segundo ADIL
African Dynasty Group	Smart Space
Sahara Marbre	Smart Space EX: 2C Electro
Sorevet	Urbanito

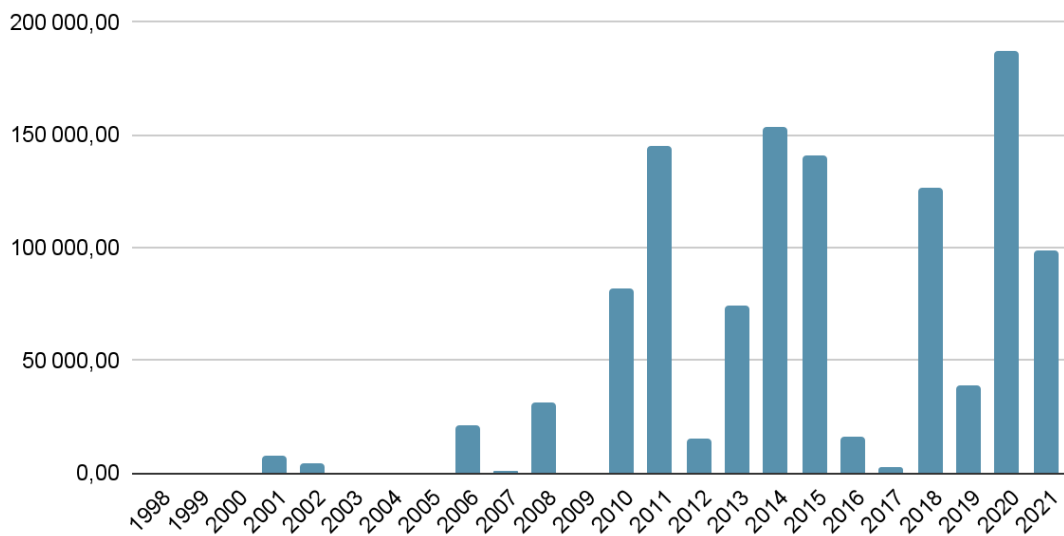
Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Volumen anual de importaciones en kilogramos de la partida 6802.93 00 90

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

Valor anual de importaciones en euros de la partida 6802.93 00 90

Fonte: Elaboración propia a través de datos de ADIL

2.3.1.1. Importación por países dalgúns elementos relacionados co granito

Neste apartado veremos segundo os datos de Trademap de onde procede o granito nas súas diferentes formas que se utiliza en Marrocos.

Como podemos comprobar en ambos os casos, España é líder en valor das exportacións. A India experimentou un gran crecemento na partida 680293 e debe considerarse xunto con Italia como os maiores competidores do granito español no mercado marroquí.

A partida 680223 sufriu unha gran redución do valor das importacións, producíndose un traslado á partida 680293.

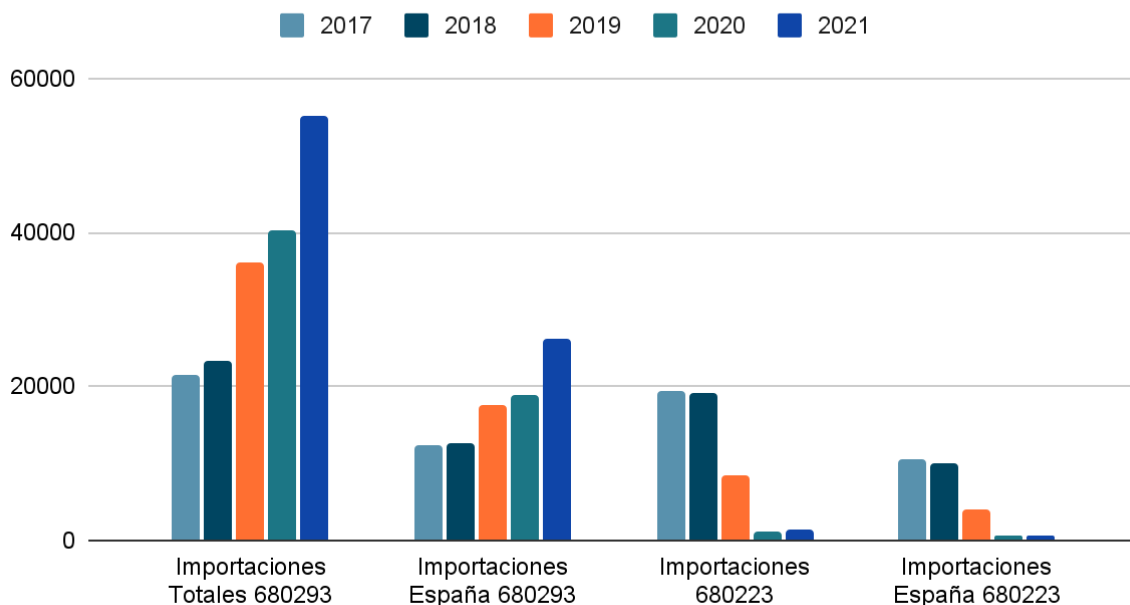
Partida 680293 Granito en calquera forma, pulido, decorado ou traballado (excepto tellas, cubos e similares)					
País	Valor en miles de € das Importacións en 2017	Valor en miles de € das Importacións en 2018	Valor en miles de € das Importacións en 2019	Valor en miles de € das Importacións en 2020	Valor en miles de € das Importacións en 2021
Mundo	21.585	23.307	36.010	40.342	55.095
España	12.456	12.597	17.670	18.919	26.272
India	3.244	4.544	8.115	9.855	13.913
Italia	4.675	5.270	7.684	7.983	11.005

Fonte: Elaboración propia a través de datos de TradeMap

Partida 680223 Granito e os seus artigos, simplemente cortados ou aserrados, de superficie plana ou lisa...					
País	Valor en miles de € das Importacións en 2017	Valor en miles de € das Importacións en 2018	Valor en miles de € das Importacións en 2019	Valor en miles de € das Importacións en 2020	Valor en miles de € das Importacións en 2021
Mundo	19.464	19.092	8.517	1.272	1.385
España	10.646	10.030	4.142	551	642
India	2.632	3.124	1.995	355	424
Exipto	195	169	405	44	216
Italia	5.262	4.685	1.721	128	55

Fonte: Elaboración propia a través de datos de TradeMap

Valor en miles de € Importada de Diferentes Partidas en 2021

Fonte: Elaboración propia a través de datos de TradeMap

2.3.2. Importación doutras rocas similares ao granito

Neste apartado veremos os datos de importación doutras elementos similares que poden rivalizar ou substituír ao granito, como o mármore.

Partida 680221 Mármore, travertino, alabastro e artigos destes, simplemente tallados ou aserrados, con superficie...					
País	Valor en miles de € das Importacións en 2017	Valor en miles de € das Importacións en 2018	Valor en miles de € das Importacións en 2019	Valor en miles de € das Importacións en 2020	Valor en miles de € das Importacións en 2021
Mundo	32.248	31.127	20.186	13.677	14.983
Italia	13.148	9.899	5.974	4.562	5.490
España	8.132	8.433	5.835	4.445	5.357
Egipto	4.132	5.375	3.511	1.996	2.061
Turquía	3.732	3.649	2.945	1.361	1.423

Fonte: Elaboración propia a través de datos de TradeMap

Partida 680291 Mármore, travertino e alabastro, en calquera forma (excepto tellas, cubos, dados e artigos...)					
País	Valor en miles de € das Importacións en 2017	Valor en miles de € das Importacións en 2018	Valor en miles de € das Importacións en 2019	Valor en miles de € das Importacións en 2020	Valor en miles de € das Importacións en 2021
Mundo	28.031	33.510	52.147	48.650	62.911
Turquía	4.634	7.345	15.192	14.812	19.673
Italia	10.600	10.594	14.003	13.543	16.850
España	5.895	7.679	9.002	8.034	10.906
Egipto	4.226	3.764	8.891	7.931	9.599

Fonte: Elaboración propia a través de datos de TradeMap

Non se tiveron en conta os artigos 680210, 680222, 680229, 680292 e 680299 por ter un valor sensiblemente inferior ao granito ou mármore.

Como podemos observar nas táboas de partidas, 680221 e 680291, produciuse un traslado de demanda cara a este último. España aumentou a súa importancia pero as importacións de material turco e italiano seguen sendo maiores. Destaca tamén que as importacións de mármore son superiores ás importacións de granito, aínda que é certo que esta última partiu dunha posición desfavorecida en 2017 e achégase ao nivel das importacións de mármore. Se estas tendencias continúan, en poucos anos o granito superará o mármore no valor das importacións marroquís.

3. Perspectivas

3.1. Regulación

Como na maioría dos países, Marrocos leva varios anos facendo fincapé na [eficiencia enerxética](#). Isto tamén afecta a sectores como a construción. Marrocos é un país que importa a maior parte da enerxía que consome e como vimos nos informes realizados pola antena do IGAPE relacionados con este campo, estanse a realizar grandes investimentos para a produción e adopción de enerxías renovables. Acadar un certo grao de autosuficiencia enerxética mediante a produción de enerxías renovables e a redución do consumo enerxético é o obxectivo do país para os próximos anos.

A [AMEE](#) é a Axencia Marroquí de Eficiencia Enerxética e dedícase, entre outras cousas, a axudar aos grandes grupos empresariais a reducir o seu consumo enerxético, a asinar convenios de colaboración con outras entidades internacionais similares, a realizar campañas de sensibilización sobre esta materia...

Por outra banda, outras institucións como a [Escola Superior de Tecnoloxía de Salé](#) realizan colaboracións con institucións estranxeiras como a alemá [GIZ](#). Neste proxecto concreto buscáronse actualizar nunha base de datos as características térmicas dos materiais de construción locais para poder realizar unha avaliación térmica previa e comprobar o correcto cumprimento da normativa (Termica).

Unha das claves (para conseguir o aforro enerxético) é a utilización de materiais de construción adaptados ao contexto local. O [Morocco Green Building Council](#) é unha asociación que busca acelerar a construción sostible en Marrocos. Durante estas últimas décadas popularizouse a construción de edificios altos con vidro, en climas máis cálidos como Marrocos isto provocou un maior consumo de enerxía. As tendencias verdes e sostibles están a prevalecer, sobre todo nos proxectos de gama alta. Nas promocións máis humildes seguen utilizando materiais máis básicos e comúns.

Continuando no apartado legal, [IMANOR](#), o Instituto Marroquí de Normalización é a organización encargada de adaptar a lexislación marroquí aos estándares internacionais. É un organismo público dependente do Ministerio de Industria, Comercio, Investimentos e Economía Dixital. Ademais da elaboración dunha normativa de acordo coas normas internacionais e as demandas do mercado, proporciona información, orientación e formación ás empresas marroquíes afectadas. Estímase que arredor do 20% dos estándares de IMANOR afectan ao sector da construción, uns 2.250 en total. Os materiais máis regulados son: formigón, baldosas cerámicas, pinturas, cemento premezclado, produtos siderúrxicos, madeira e outros produtos utilizados na construción, como produtos eléctricos, accesorios e vidro.

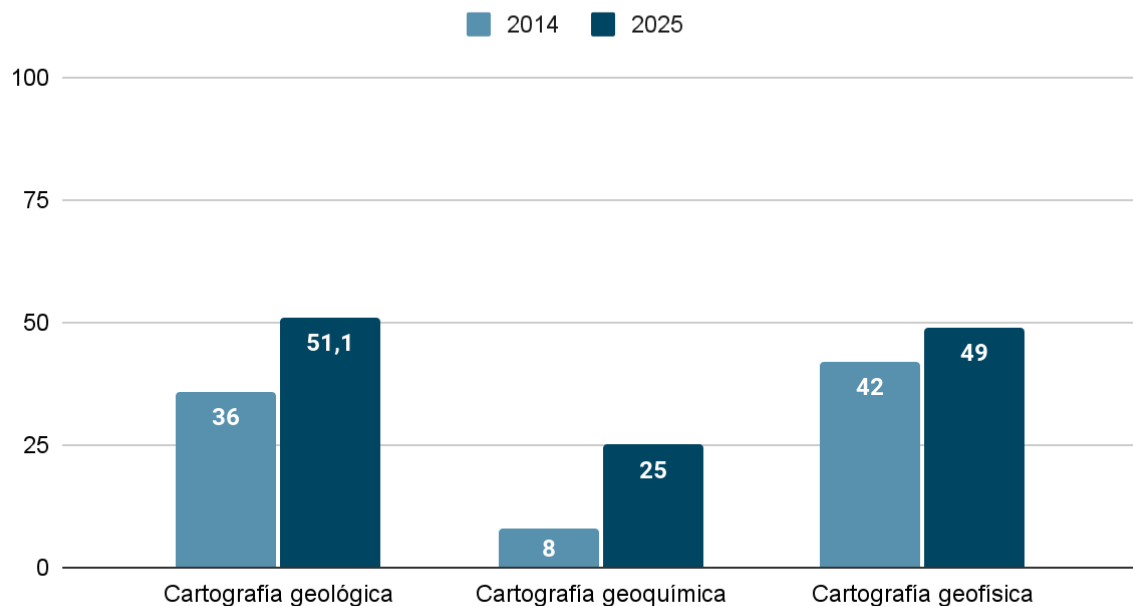
A administración marroquí, a través destas normativas e a suba das taxas de importación, busca fortalecer a industria local. Esta pode en moitos casos satisfacer a demanda interna, xa que a capacidade instalada o permite. Porén, a informalidade e a baixa competitividade da industria en eficiencia enerxética, calidade do produto final e prezo, fai que as empresas do sector da construción opten por importar materias primas de terceiros países.

3.2. Programa Nacional de Xeoloxía 2021-2030

O Ministerio de Enerxía, Minas e Medio Ambiente publicou en febreiro de 2021 na súa páxina web o [Programa Nacional de Xeoloxía 2021-2030](#): Cara a un modelo integrado adaptado aos servizos e programas de desenvolvemento nacional e aos retos económicos.

O programa céntrase en parte na realización dun subprograma nacional de cartografía xeocientífica no mesmo período de tempo (2021-2030). O obxectivo deste subprograma é que Marrocos conte cunha infraestrutura dixital tritemática a nivel nacional, é dicir, nos ámbitos xeolóxico, xeofísico e xeoquímico. Como podemos ver no seguinte gráfico, as taxas, sobre todo na cartografía xeoquímica, son baixas.

Evolución esperada de las tasas de cartografía

Fonte: Elaboración propia a partir de datos do Ministerio de Minas marroquí

A institución encargada de realizar este traballo será o SGM (Servicio Xeolóxico de Marrocos). Dende 1921, é o principal actor nacional na capitalización, xestión, difusión de datos xeocientíficos e na realización de investigacións fundamentais sobre o solo, o subsolo e os recursos asociados.

Con esta medida preténdese levar a cabo a dixitalización destes datos, a súa harmonización e a posta en valor dos recursos que posúe Marrocos.

Algunhas das vantaxes esperadas con este traballo son:

- Aumento do acceso á información mediante a dixitalización, incluíndo o lanzamento dunha aplicación de cartografía xeoespacial e un portal do sistema de información xeocientífica nacional, tecnoloxías de dixitalización e interpretación.

- Concentración da información buscando un maior coidado da mesma e evitación de riscos.
- Potenciación do potencial mineiro. Na actualidade, o fosfato supón o 92,6% da materia prima extraída, polo que se busca unha maior diversificación.
- Conseguir unha xestión máis sostible dos recursos (Acuíferos, previr riscos vinculados ao subsolo para a industria, os cidadáns e a transición enerxética)

Este programa é ambicioso pero, unha vez conseguido, Marrocos terá un maior coñecemento do seu subsolo e potencialmente beneficiarase economicamente del, xa sexa a través da exportación de materias primas ou a utilización destas en sectores como a construción. Aínda que, como comentamos no punto anterior, é fundamental que as empresas locais sexan xestionadas de forma máis eficiente para competir cos produtos estranxeiros.

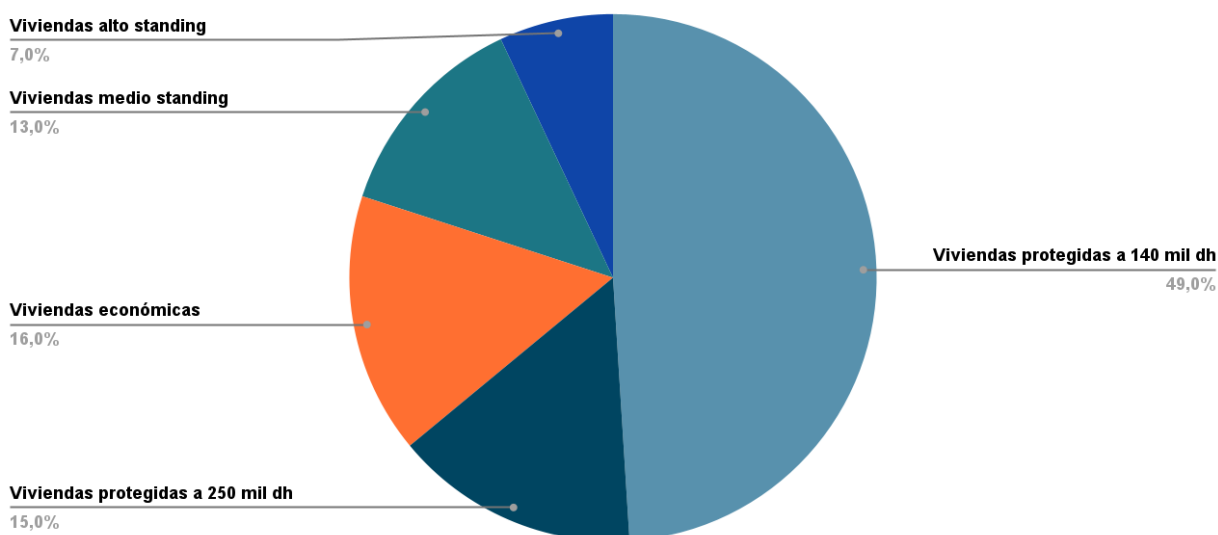
Se se atopa un depósito importante e unha empresa galega está interesada en explotar estes recursos, segundo a Cámara de Comercio francesa en Marrocos segue a ser un sector regulado con certas especificidades. Para poder intervir deben estar referenciadas na lista de empresas referenciadas da [OCP](#) e chegar a un acordo cun actor local, ben mediante negociación directa ou licitación. Tamén se regula que o 30% do traballo debe ser realizado pola empresa marroquí.

4. Conclusión

Como vimos neste estudo, Marrocos aumentou a cantidade de granito que importa nos últimos anos e España foi un dos mercados máis beneficiados. Outros materiais como o mármore crecen a un ritmo máis lento e se continúa esta tendencia serán superados polo granito en valor e cantidade.

O mercado inmobiliario marroquí é un con moito potencial e que seguirá medrando nos próximos anos, de feito, nunha noticia publicada no xornal L'Opinion, calcúlase que serán necesarios case 3 millóns de vivendas novas ata 2030. Das cales o 64 % pertencerán a vivendas de protección oficial cun valor ou custo inferior a 250.000 dirhams marroquís e o resto a construción baixo iniciativa privada.

Necesidades en términos de vivienda en Marruecos hasta el año 2030 (2.905.395 viviendas)

Fonte: Elaboración propia a partir de un artículo de Le 360

Entre o 1 de xaneiro e o 30 de xuño de 2021, 109.000 vivendas foron rematadas mentres que 113.000 están en construción, das cales 40.000 eran vivendas sociais.

Non obstante, este sector presenta algunhas debilidades por corrixir, tal e como mostra o [informe](#) da Consellería de Hábitat, Urbanismo e Renovación do Espazo no seu apartado que resume as principais conclusións.

En materia de urbanismo e solo:

- A primeira delas é a necesidade dunha reforma do sistema de ordenación e xestión urbanística, sentimento compartido por todos os axentes públicos e privados do sector. Esta reforma deberá corrixir os seguintes puntos:

- Complexidade e lentitude nos procesos de elaboración da documentación urbanística e de concesión de licenzas
- Debilidade das ferramentas operativas de planificación urbana
- Debilidade dos recursos e ferramentas específicas de financiamento do Estado e das organizacións locais
- Multitude de actores e superposición dos seus papeis
- O Estado centrou excesivamente o seu papel no apartado lexislativo, dándose o feito de que moitos proxectos non están rematados pola rixidez administrativa.
- Moitos expertos recordan tamén o problema da ausencia de estratexias urbanísticas a nivel territorial (Concellos). Isto reflíctese na falta dunha visión compartida do desenvolvemento urbano que permita unha converxencia de orientacións económicas e políticas sectoriais.
- A clasificación de Marrocos no ranking Doing Business mellorou nos últimos anos pero viuse prexudicada polos numerosos procesos a realizar para rexistrar o cambio de titularidade.
- O informe subliña a complexidade en canto á categorización do tipo de solo e dos réximes xurídicos que o afectan. Esta diversidade de estatus de propiedade da terra implica unha diversidade de xestores, actores institucionais...

En canto ao réxime de axudas públicas::

- Coñecemento insuficiente do funcionamento dos mercados inmobiliarios nacional e local
- Respostas insuficientemente diversas para acompañar ás empresas e facer máis accesibles os sistemas de axuda e financiamento
- Insuficiente sinerxía entre os mecanismos fiscais, de axuda directa e de financiamento

Así mesmo, como comentabamos antes, o mercado marroquí pode servir de porta de entrada a África ben a través dunha empresa marroquí que xa teña presenza noutros países africanos (especialmente na África francófona) ou a empresa galega pode ir directamente sola. O tratado de libre comercio africano ofrece novas oportunidades de negocio e normalmente trátase de países con maior crecemento demográfico que Marrocos e que están a experimentar un gran traslado de poboación das vilas ás cidades.

Por último, a pesar das boas previsións, non podemos esquecer algunhas políticas proteccionistas levadas a cabo, como o incremento dos aranceis ao granito e outros materiais e os intentos de profesionalización da industria local. É posible que nos próximos anos as empresas locais que producen materias primas acaden unha maior eficiencia e rivalicen coas súas contrapartes estranxeiras.

5. Contactos de interés

5.1 Contactos

A continuación móstrase unha lista de asociacións, organizacións e federacións relacionadas coa construción.

- CPCB (Consello Profesional do Sector da Construción e que en francés sería Conseil Professionnel du Cadre Bâti). Este concello reúne
 - Orde Nacional de Arquitectos ([CNOA](#))
 - Federación Marroquí de Enxeñaría de Tests e de Control ([FEDEC](#))
 - Federación Nacional de Promotores Inmobiliarios ([FNPI](#))
 - A Orde Nacional de Enxeñeiros Xeómetras Topógrafos ([ONIGT](#))
- [FMC](#) (Federación de Materiais de Construcción)
- AIM BTP (Asociación de Importadores de Materiais de Construcción)
- FNBTP (Federación Nacional de Construcción e Obras Públicas)
- [FNPI](#) (Federación Nacional de Promotores Inmobiliarios)
- [MATNUHPV](#) (Ministerio de Desenvolvemento do Territorio Nacional, de Urbanismo, do Hábitat e da Política nas Cidades)
- [CETEMCO](#) (Centre des Techniques et Matériaux de Construction)
- [Equipement](#) (Ministère de l'Équipement et de l'Eau)

5.2. Eventos

- O [Salon International du Bâtiment](#), coñecido polas súas siglas SIB, é un evento que ten lugar cada 2 anos. A 18ª edición terá lugar entre o 23 e o 27 de novembro de 2022 no parque de exposicións Mohammed VI de El Jadida. Ten un carácter internacional tanto para os seus visitantes como para as empresas expositoras e céntrase nos sectores da construción, edificación, urbanismo e decoración. Está organizado polo [MATNUHPV](#) e a axencia [AMDIE](#)

5.3 Publicacións

- [Chantiers du Maroc](#) é unha revista en francés especializada no sector da construción
- [BTP News](#) é unha revista mensual en francés cunha tirada de 5.000 exemplares centrada no sector da construción e obras públicas.

Os dous medios mencionados anteriormente son os máis significativos dos dedicados exclusivamente ao sector da construción. Por outra banda, medios xerais como [Le 360](#), [Les Échos](#), [Médias 24](#) o [Le Matin](#) tamén informan regularmente das principais novidades deste sector.

6. Anexos

Tomando como fonte o sitio web de [TradeMap](#), citamos unha **lista de empresas marroquís importadoras do epígrafe 680223** agrupadas polo seu sector de actuación máis significativo:

- **Materiais abrasivos**
 - [Atlas Matériaux](#)
 - [Genesco](#)
 - Rhamna de Travaux de Filtration Forage Construction
 - Société Africaine d'Importation et Distribution de Matériel et Articles de Quincaillerie
 - Société Dimanord

- **Ladrillo, pedra e material relacionado**
 - [Comptoir IBAFIS](#)
 - [Explomar SARL](#)
 - [ITAPRODIS SARL](#)
 - [Kadir Distribution SA](#)
 - Matimo Sarl
 - Nobel Ceramic SNC

- **Productos de carbón**
 - [COPIMA \(Comptoir Pièces Moteurs et Accessoires\)](#)
 - [Sofimed](#)

- **Productos de cemento**
 - [Fénie Brossette](#)

- **Pedra cortada e produtos a base de pedra**
 - [Explomar SARL](#)
 - Ganter SARL
 - [Sahara Marbre](#) - SOSMAR

- **Productos de grafito**
 - [Sofimed Maroc](#)

- **Moa abrasiva e pedras de moer abrasivas**
 - [Affut Precis Maroc](#)
 - [Atlas Matériaux](#)
 - [Genesco](#)

- Société Africaine d'Importation et Distribution de Matériel et Articles de Quincaillerie
- Société Dimanord

- **Productos de fibra mineral**

- [Sofimed Maroc](#)

Pola súa banda, e tomando de novo como fonte o sitio web de [TradeMap](#), mostramos unha **lista de empresas importadoras marroquíes da partida 251749** agrupadas polo seu sector de acción máis significativo:

- **Ladrillo, pedra e material relacionado**

- [Comptoir IBAFIS](#)
- [Explomar SARL](#)
- [ITAPRODIS SARL](#)
- [Kadir Distribution SA](#)
- Matimo SARL
- Nobel Ceramic SNC

- **Cemento**

- [Atlas Matériaux](#)

- **Grava estratificada**

- Société d'Études de Développements et Représentations Industrielles et Commerciales

- **Grava de cuarzo**

- Société d'Études de Développements et Représentations Industrielles et Commerciales

- **Po de mármore**

- [Compagnie Marocaine de Marbre et de Granite](#)
- Pyramide Stone Industries

- **Láminas y liñas de mica**

- [Les Ateliers Pyros](#)
- [Scandi Maroc](#)

7. Bibliografía

Web

<https://www.trademap.org/Index.aspx>

<https://www.icex.es/icex/es/navegacion-principal/implantacion-e-inversion-exterior/informacion-para-invertir-en-el-exterior/empresas-espanolas-establecidas-en-el-exterior/directorio-empresas-espanolas-marruecos-doc2014291911.html>

<https://www.cfcim.org/wp-content/uploads/2020/05/Fiche-marche-Batiment.pdf>

<https://medias24.com/2022/06/15/levolution-et-les-perspectives-du-secteur-du-btp-construction-selon-valoris-securities/>

<https://www.challenge.ma/btp-plus-de-47-milliards-de-dh-dinvestissement-prevus-en-2022-235833/>

<https://www.icex.es/icex/es/navegacion-principal/todos-nuestros-servicios/informacion-de-mercados/paises/navegacion-principal/noticias/NEW2019820265.html?idPais=MA>

<https://www.lavieeco.com/economie/construction-seules-les-normes-sur-le-ciment-et-lacier-sont-obligatoires/>

<https://www.cmconjoncture.com/conjoncture/actualites/apercu-sur-le-secteur-minier-au-maroc>

<http://www.mhvpv.gov.ma/wp-content/uploads/2020/09/Plaqueette-SSMC-GUELMIM-OUED-NOUN-2018.pdf>

<https://www.farodevigo.es/gran-vigo/2022/11/01/ee-uu-marruecos-avivan-ventas-77977028.html>

<https://ledesk.ma/culture/comment-linnovation-dans-la-construction-change-le-quotidien-des-marocains/>

https://www.lodj.ma/Bilan-2021-du-secteur-de-la-Construction-au-Maroc_a30789.html

https://www.lopinion.ma/Materiaux-de-construction-une-flambee-qui-affecte-l-immobilier_a22426.html

https://www.lopinion.ma/Construction-Les-defis-du-secteur-du-BTP-sous-la-loupe-de-CDG-Capital-Insight_a29370.html

<https://fr.le360.ma/economie/materiaux-de-construction-les-producteurs-locaux-tirent-profit-de-la-flambee-des-prix-sur-le-marche-252910>

Publicacións

Estudo de mercado "O mercado dos materiais de construción en Marrocos" da Oficina Económica e Comercial da Embaixada de España en Casablanca. Escrito por Juan Martín Aguirre e publicado o 24 de xuño de 2020.

Informe "Programme National de la Géologie 2021-2030: Vers un modèle intégré adapté aux services et programmes de développement nationaux et enjeux socio-economiques" publicado no sitio web do Ministerio de Enerxía, Minas e Medio Ambiente.

Informe "Immobilier 2020: Eléments de prospective" do Ministerio de Hábitat, Urbanismo e Renovación do Espazo.